

Monumentalna Zgodovina zdravstva in medicine na Slovenskem

Aleksander Manohin

Slovenska matica je izdala prvi dve knjigi monografije *Zgodovina zdravstva in medicine na Slovenskem*, ki jo je napisala zdravnica, zgodovinarica medicine ter redna profesorica na ljubljanski Medicinski fakulteti in predstojnica Inštituta za zgodovino medicine dr. Zvonka Zupanič Slavec. Knjigi na skoraj tisoč straneh s približno dva tisoč dvesto fotografijami prinašata monumentalni prikaz obravnavane vsebine.

Naslov prve knjige je *Medicina skozi čas, javno zdravstvo in farmacija*, ki vključuje ljudsko medicino, prve medicinske in farmacevtske šole, samostansko medicino in karitativne ustanove ter sodobno znanstveno

Tretji del monografije, ki izide v letu 2019.

medicino. Prikazani so razvoj javnega zdravstva in njegovih spreminjajočih se sistemov ter zakonodaje, nastanek zdravstvenih domov in posameznih bolnišnic, zasebnih zdravstvenih ustanov (sanatorijev), medicina v izrednih razmerah, vojna saniteta v obeh svetovnih vojnah, posebej pa še lekarništvo in farmacevtska industrija.

Naslov druge knjige je *Kirurške stroke, ginekologija in porodništvo*, ki poleg operativnih strok vključuje tudi stroke, ki omogočajo operativno dejavnost: anesteziologijo, transfuzijsko in transplantacijsko medicino, radiologijo in nuklearno medicino, predstavljeno je tudi negovalno osebje, knjiga pa se zaključí s prikazom rehabilitacijske medicine. Naslov tretje knjige, ki bo izšla naslednje leto, je *Internistične stroke, psihiatrija in zobozdravstvo*. Predstavila bo sledeča področja: interno medicino, pediatrijo, infektologijo, nevrologijo, dermatovenerologijo, onkologijo, psihiatrijo, dentalno medicino, laboratorijsko-diagnostične dejavnosti in strokovno-zdravstvene dejavnosti (mikrobiologijo in imunologijo, patologijo in sodno medicino), predklinične teoretične stroke, zdravstveno nego, zdravstveno delovanje slovenskih zdravilišč, zdravstveno šolstvo in zdravstvena združenja ter glasila.

Vsa ustno sporočena znanja sčasoma neizbežno zbledijo, to, kar je napisano v knjigi, pa ostane tudi naslednjim generacijam. Še posebej, če gre za monografijo, ki je plod napornega, strokovno izjemno poglavljenega in vsestransko povezovalnega pristopa, kakršnega si je zadala in ga je tudi nadvse učinkovito uresničila avtorica redna profesorica dr. Zvonka Zupanič Slavec. V obeh knjigah so zajeta vsa dostopna gradiva in znanja o slovenski medicini in slovenskem zdravstvu, tudi v povezavi s svetov-

nimi trendi. Vključeni so izjemno slikovno gradivo, komentarji in literatura, ki bralca lahko napoti na pridobitev dodatnih informacij, čeprav sem prepričan, da je v pričujočih monografijah zajeto skoraj vse in da gre dejansko za enciklopedijo, ki dodatnih informacij v bistvu ne potrebuje. Glede na to, kako sta napisani prva in druga knjiga, sem prepričan, da je avtorica tudi tretjo knjigo napisala prav tako skrbno in natančno.

Slovenci in vsi, ki jih slovenska medicina zanima, smo s temi knjigami dobili gradivo, ki ne pomeni samo podrobnega strokovnega prikaza zgodovine slovenskega zdravstva in slovenske medicine od prvih začetkov do danes, ampak tudi željo in pogum za nadaljnje strokovno in raziskovalno delo ob zavedanju, da tega, kar so naredili naši predniki in kar je tako odlično predstavljeno v monografiji, preprosto ne moremo in ne smemo prezreti in da moramo to delo nadaljevati, ga nadgrajevati in razvijati skladno s sodobnimi smernicami v stroki. Seveda pa bralca ob prebiranju teh knjig navdaja tudi ponos, da imamo v svoji sredini avtorico, ki je opravila takšno izjemno delo v korist stroke in nas vseh, in kot je napisal eden od mnogih strokovnih sodelavcev, »avtorica ne pušča za sabo le prstnih odtisov, ampak predvsem žulje. Je kot mravlja, ki prenaša Triglav.«

Monografija je na voljo pri založniku Slovenski matici (prodaja@slovenska-matica.si). Tretji del bo izšel leta 2019.

O monografiji so zdravniki zapisali

»Objektivnost navajanja podatkov je v pričujoči knjigi izjemna in zato gre res vsa pohvala avtorici knjige. [...] Tudi pri nas so se »rojevale« kirurške novosti, ki jih je nato sprejel ves svet.«

Akad. prof. dr. Vinko V. Dolenc, nevrokirurg, Univerzitetni klinični center Ljubljana.

»Predstavitev razvoja kirurgije na Slovenskem je izredno pomembna, tako za samo

stroko kot za širši slovenski prostor. Z zbranim in dokumentirano urejenim gradivom o razvoju vseh kirurških strok je avtorica knjige opravila pionirsko delo. Glavna vrednost te knjige je spoznanje, da večina današnjega vedenja v kirurgiji temelji na znanju in delu naših predhodnikov. Zato je ta monografija tudi spodbuda mlajšim generacijam, da si bodo prizadevali za razvoj naše kirurgije v dobro bolnikov, tako z uvajanjem novih diagnostičnih in terapevtskih metod kot tudi s predanim znanstvenoraziskovalnim in pedagoškim delom.«

Prof. dr. Bojan Tršinar, nekdanji direktor Kirurške klinike Univerzitetnega kliničnega centra Ljubljana, recenzent kirurškega dela knjige.

»Z velikansko energijo, srčnostjo, širokim razgledom, upornostjo, vztrajnostjo in neverjetno sposobnostjo povezovanja je avtorica iz množice gradiv uspela sestaviti dragocen mozaik zgodovinskega razvoja medicine pri Slovencih. Knjiga dokazuje slovensko samobitnost, zavzetost in sposobnost za prenos in razvoj novih znanj. Hkrati spodbuja k nadaljnjemu razvoju na prav vseh področjih naše medicinske stroke.«

Prof. dr. Tomaž Tomaževič, eden izmed pionirjev zunajtelesne oploditve pri Slovencih.

»Za to knjigo se je splačalo potruditi in dati za njo na voljo vsa gradiva, saj naslednjih nekaj stoletij ne bo več nobene podobne.«

Doc. dr. Tomaž Štupnik, predstojnik Kliničnega oddelka za torakalno kirurgijo Kirurške klinike Univerzitetnega kliničnega centra Ljubljana.